

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 » 50 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Védlekre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 » 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnepek utáni napot kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

A papnöveldek reformálása.

Néhány év óta szokássá lett a magyar parlamentben a kultusz-budget tárgyalása alkalmával szóvá tenni a theologiai oktatás ügyét. Igaz ugyan, hogy a költségvetésben egy krajczár sincs felvéve a theologiai intézetek fenntartására vagy segélyezésére, — az is igaz, hogy sem a parlamentnek, sem a miniszternek semmi beleszólása, semmi köze a theologiai oktatáshoz, de ez legkevésbé sem akadályozza őket abban, hogy hozzá ne szóljanak e dologhoz.

Azt gondoltuk, hogy a Miklós-Pulszky világra szóló botrányoknak hosszú s még kiegészítésre váró piszkos sorozata ezuttal annyira lekötötte a honatyák figyelmét, hogy nem lesz olyan nagy kedvük, mint máskor a reformálásra. Csalódtunk. A kormánypárt megint szóba hozta azt. Ugy látszik, szeretné a ház figyelmét a botrányokról elterelni. Mert más célja nem lehet e felszólalásnak. Ez pedig bajosan fog sikerülni.

A ház legkisebb embere beszélt tegnap a tárgyról. Azt eddig is tudtuk erről az apró emberkéről, hogy aránytalanul nagy az ő radikálizmusa, de azt nem tudtuk, hogy ilyen aránytalanul kevés a vágott dohánya. Mondják, hogy Bánffy néha tőle is szokott tanácsot kérni, — ezért van néha viharos derűtség a házban.

Az az első panasza ennek a nagy reformátornak, hogy a theologiai tanárok kvalifikációja sok helyütt nem elegendő. Vegyék tudomásul, hogy a theologiai tanári kar kvalifikációja összehasonlíthatatlanul különb, mint például az ország-

gyűlési képviselőké. E tanári karnak majd minden tagja doktori oklevelet szerzett valamely hazai vagy külföldi egyetemen. Akinek doktorátusa nincs, az tett legalább néhány rigorozumot; négy évig tanult (nemcsak hallgatott!) az érettségi után felső tanintézetben; két-három nyelvet mindegyik beszél, ért még azonfelül más két-három nyelvet. — A törvényhozói padokon pedig akárhány ember ül, aki a maturáig sem vitte.

Az a megjegyzése, hogy a theologusok nem állanak a műveltségnek azon a szintjén, melyet minden művelt embertől megkövetelünk, — minden alapot nélkülöző otromba sértés, mely legjobban azt bélyegzi meg, aki azt elkövette.

Aki csak konyit is valamit a theologiahoz, annak tudnia kell, hogy a theologia csaknem minden tudomány-ággal a legszorosabb összefüggésben áll. Nem lehet jó theologus senki alapos bölcséleti, természettudományi, nyelvészeti, jogi és történelmi ismeretek nélkül. Nem csuda azért, hanem egészen természetes dolog, hogy a legszélesebb körű általános műveltséget éppen a theologia nyújtja. Lonovics, Haynald, Daniell, Ipolyi, Schlauch ennek köszönik rendkívül általános képzettségüket; ilyeneket pedig hiába keressünk a világiak között.

Egy theologus többet tanul a bölcsélet-tudományból, mint az összes bölcsészethallgatók együttvéve. Pedig éppen a bölcsélet-tudomány ismerete adja meg az u. n. általános műveltséget. A közjogot ugyan külön nem tanulják a theologusok, de azért az egyházi előadások folyamán több közjogi ismeretet sajátíthat-

nak el, mint a mennyit a jogászok fele tényleg szerez magának.

Hogy a magyar történettudománynak legelső művelői egész a mai napig a papok közül kerültek ki, — köztudomású dolog. Katona, Pray, Fejér, Horváth Mihály, Römer, Ipolyi, Fraknoi, Kranz, Bunyitay mindnyájan az egyházi rendből kerültek ki s annak büszkeségét képezik.

Általános műveltség dolgában legfeljebb egy osztály versenyezhet a theologusokkal, de ez is újabb keletű és tudománya széles körű ugyan, de felületes: az újság írók osztálya. Ámde ez az osztály ismereteit nem az iskola padjain szerezte.

Nemzeti szempontból kifogást emelni a magyar papnöveldek ellen kvalifikálatlan bűn és rut hálátlanság. Nincs az országban olyan kultur intézmény — az államiakat sem véve ki, — amely nagyobb és szebb eredményt tudna felmutatni, mint éppen a theologiai intézetek. Akárhány nem magyar ajku ifju végig járja magyarországi tanintézetben a gimnáziumi nyolcz osztályt és nem tud magyarul semmit. Bekerül valamelyik papnevelő intézetbe és az első év végén már magyarul prédikál. Besztercebánya, Szepes, Temesvár, Ungvár, Budapest, Nagy-Várad szemináriumai évenként jelentékeny contingenssel járulnak a magyarosításhoz. És megjegyzendő, ami ezt az eredményt a végtelenig fokozza, hogy ezek az ifjak, a kik a theologia, intézetből kikerülnek az ott szerzett ismereteket és szellemet terjesztik a legjobb helyen, ahol az a legszebb gyömolcsöket termi, a nép között.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Gyáva lélek.

Írta: Wasykiewicz Viktor.

Bárdossy Jolán a szép, büszke leány a kettős ablakon át unatkozó arczezal nézte azt az érdekes harczot, melyet a felhők vittak az égen.

Ugy tett, mintha egyéb nem is érdekelné. A küzködő álmos fellegből egy-egy hópihe szakadt el és ide-oda imbolygott a levegőben, aztán a nyirkos földre esve elolvadt. Jolán már jó magasban kiválasztott egy-egy pihét és szemével kísérte érdekes útjában. Aztán mikor már belefáradt a pelyhek villitánczának nézésébe, dobolni kezdett az ablaktáblán. Mintha éppen a taktust verné valamely bolondos operette áriához.

Roppantul adta, hogy unatkozik, pedig a háta mögött ült jegyese Doóry Jóska, a hatalmas természetű dzsentry fiu s igazi keresztényi türelemmel várta, hogy mikor lesz már vége a szeszélyes játéknak. Végre cserben hagyta a türelme.

— Mondja csak Jolán, miért olyan szé-
szélyes ma?

— Kiváncsi?

— Természetesen, különben nem is kérdezném. Máskor olyan édes és jó volt.

— Nos hát tudja meg, hogy én ezentul

nem leszek magának sem kedves, sem édes. Még csak jó sem?

— S miért?

— Csak azért! Ugy tetszik nekem. Maga pedig, ha magának olyan nagyon édes és jó leány kell menjen Kőszeghy Margithoz. Ugyis hallottam, hogy mindenkinek nagyon dicséri az én rovásomra, hogy ilyen angyali s olyan kedves. Nem tagadja, ugy-e?

— Miért tagadná? Mondtam is és igaz is, hogy kedves és jó. Jobb is, kedvesebb is, meg szebb is, mint . . .

— Mint én, ugy-e?

— Nem azt akartam mondani, hanem ha úgy tetszik, hát igen, kötekedett mosolyogva Doóry.

Jolán azonban komolyan vette a dolgot. Eddig még csak meg sem fordult és ugy hanyagul feleselgetett Doóryval, hanem most már szikrázó szemekkel, mint egy haragvó démon állott szembe vele.

— Nos hát ha olyan nagyon tetszik magának, hát Isten hírével mehet. Ugyis tudjuk, hogy csak a pénzemért akar elvenni!

Doóry halotthalvány lett. Néhány pillanatra megdöbbenve mereven állott, aztán lehuzta ujjáról a karika gyűrűt, a zongorára tette és szó nélkül távozott.

Kínzó gondolatok kavargtak agyában. Azt hitte, hogy mindennek vége. Vége a ragyogó álomnak, vége a káprázatos illúzióknak.

Az a sértő modor, az a cynikus megjegy-

zés attól, akit forrón szeretett, belemarkolt szívébe.

A hó sűrű pelyhekben szeliden hulldogált. Doórynak jó vastag hórteg volt már a kabátján is, meg a czilinderén is, s még mindig a havas, jeges uton bódorgott.

Hiába, sehogys sem találta meg lelkében az egyensúlyt. Egyik pillanatban elhatározta, hogy gyűlölni fogja azt a büszke, hiu leányt, de a másik pillanatban ugy tetszett neki, mintha az örületes villitánczot lejtő hópihék gunyolódva kérdeznék; »lesz e hozzá erőd?»

Eszébe jutott a szelid Kőszeghy Margit az a Madonna képű, halvány gyermek és lelke megadta rá a feleletet: »lesz.«

Egy kicsit röstelni kezdte a multat. Nemrég majdnem mindennapos volt Margitéknál s őszinte vonzalmat érzett a szelid leányka iránt, de aztán megismerkedett a jurista bálon a veszedelmes szépségű Bárdossy Jolánnal és rabja lett a szépségének. Az a másik leányka pedig sokat sirt, mert látta, hogy a férfi, kinek puha, kis leányos szívének első dobbanása szólt, őt egészen elhanyagolja. Mikor pláne meghallotta, hogy Doóry jegyet is váltott, mindenáron az irgalom és lemondás honába, a csendes kolostorba akart vonulni. Mint a legtöbb első szerelmében csalódott gyermek-leány.

Doóry még egy kissé gondolkozott, aztán lerázta magáról a havat és megindult a Margiték lakása felé.

Ha akár a legkisebb követnek, akár legnagyobbiknak egyik vagy másik intézet ellen kifogása van, ne beszéljen általánosságban, hanem legyen bátorsága megnevezni azt és pedig nem ott, ahol hiába keres orvosságot, hanem az illetékes helyen.

A kath. theologia intézetek körében törekednek czélszerű reformok után. Nem teszik titokban. Aki érdeklődik irántuk, nézzen utána a szakfolyóiratokban.

Az indemnitás meghosszabbítása.

A budget-törvény tárgyalása, a kormány minden erőlködése dacára is, aligha ér véget az indemnitás-felhatalmazásban megállapított határnapig, vagyis márczius végéig. A vitának ily hosszú időre való kinyújtása korántsem az ellenzék obstrukcionális hajlamának tulajdonítandó, a mivel egyik-másik kormánypárti lap szereti megvádolni az ellenzékot, hanem azoknak az egymásután napfényre kerülő korrupcionális botrányoknak, melyek éles világításba helyezik azt a rendszert, mely a szabadelvű párt uralmának alapja és éltető eleme. A most folyó közoktatásügyi költségvetésen kívül hátra van még a kereskedelmi, földmívelésügyi, igazságügyi, honvédelmi és pénzügyi tárczák budgetjeinek tárgyalása, az appropriáció és költségvetési előirányzatnak a főrendiházban való tárgyalása, ami bizonyára hosszabb időt vesz igénybe. Az indemnitás meghosszabbítására vonatkozó javaslatot tehát, hir szerint még február vége előtt benyújtja.

A pápa a milleniumról.

Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspökünk az újév alkalmából szokás szerint levélben fejezte ki jó kívánatait a pápa előtt.

A Szentatya erre meglehangu levélben válaszolt, s levelében igen meleg hangon emlékezik meg Magyarország ezeréves fennállásának ünnepéről is. Adjuk a levelet egész terjedelmében:

Szeretett Fiunk Schlauch Lőrincznek, a római sz. egyház áldozár-bibornokának, nagy váradi l. szert. püspöknek.

XIII. Leo pápa. Szeretett Fiunk, üdvöt és apostoli áldást. Leveledben ismét elének tárult annak a kiváló kegyeletnek megnyilatkozása, mely ezen apostoli Szék iránt és Irántunk

A leányka egyedül volt s épen a nyitott zongoránál ült.

— Doóry ur — kiáltá meglepetten — mily ritka vendég.

— Miért Doóry ur édes Margit, miért nem Jóska mint régen? Mondja csak Gittám megtudna bocsátani? Egy rossz, rossz álmom volt s felébredtem belőle.

— Nem értem.

— Oh ért nagyon jól, csak nem akar érteni. Akar e az enyém lenni, örökre? Az én jó, piczi feleségem.

— És Jolán?

— Csak rossz álmom volt, feledjük el. Maga olyan édes és jó feleség lenne. Akar e?

— Szeretem!

Puha, selymes keze ott remegett a Jóska hatalmas markában. Talán a Jóska hatalmas keze is remegett. Ugy érezte e pillanatban, hogy lelke egészen megtisztult, megsze itesült e leány közelében, és hogy azt a másik leányt egy csepőt sem szereti. Az a másik csak észbontóan szép, de ez szelid és jó.

Néhány nap mulva már a verebek is csjripelték, hogy Doóry Jóska faképnél hagyta jegyesét és újból jegyet váltott a szelid, kissé beteges Kőszeghi Margittal. Jolán e hir hallatára közömbös maradt. Legalább úgy viselkedett az emberek előtt, mintha közömbös volna. Vagy három kérést kikoszorózott, aztán vigan bálozott, korcsolyázott. Még azt is megtette, hogy egy

eltölt. És ez annál kedvesebb volt, mert egyszersmind tudósít arról a nagyszerű emlékünnepről is, melyet éppen a folyó évben tartandó nemzedék, mert egy ezredév mult el azóta, hogy az ősök e földön hazát alapítottak.

A magyarok, amint magad jól kifejtve mondod, nem is emlékezhetnek meg hazájok bölcseséről, virágzásáról, dicsőségéről anélkül, hogy egyszersmind méltó hálával ne gondoljanak az Egyháznak és Elődeinknek sok és nagy jótéteményeire. És a dolgok ezen összefüggésének természetes folyománya, hogy Mi azon örvendezésekhez helyeslésünket s támogatásunkat már most szives készséggel megadjuk. Hisz mondanunk sem kell, hogy mily buzgó gondossággal és szeretettel viseltettünk irántatok; ugyannyira, hogy Bennünket a legnagyobb mértékben érdekel minden, a mi népeiteknek, különösen vallásilag, előmenetelére s dicsőségére szolgálhat. És hogy ezt jelentékenyen elő fogja mozditani amaz esemény között álló megünneplése, bizton reméljük, főleg mivel beigazoltan áll előttünk Magyarország püspökeinek ugy okossága, mint igyekezete.

Szívöböl kérem egyszersmind, hogy az Isten bőségesen viszonzozza a te káptalanod, egész papságod s hívő néped legjobb kívánatait: Neked különös hálánkat nyilváníthatunk azért, hogy Nekünk és a keleti egyház szükségére kegyes bőkezűséggel segélyt nyújtottál.

Kiváló jóindulataink zálogául s minden mennyei adományok előjeléül pedig első sorban Neked s a többieknek mind, kikről főt szoltunk, a legszivesebben adjuk az apostoli áldást.

Kelt Rómában szent Péternél, MDCCCXCVI évi január 22-én pápaságunk tizennyolcadik évében. Leo PP. XIII.

Nemzeti és vallásos nevelés.

Mindenre akad felszólaló képviselő a valóság- és közoktatásügyi tárcza tárgyalásánál, csak épen arra nem reflektál senki, a mi a tárcza keretében a legfontosabb, t. i. hogy azok az iskolák, melyek a nemzet ifjúságát képezik ki, ne csak pusztán oktató intézetek legyenek; ne csak a fejét tömjék azoknak az ifjaknak, hanem neveljék is őket, a jellemüket is nemesítsék, fejlesszék nemzeti és vallásos irányban.

Azért valóságos fehér holló számba ment Madarász Imrénének beszéde, melyben követelte a minisztertől, hogy az iskola ne csak ta-

nitson, hanem neveljen is. Neveljen a hazának nemzetét, hazáját, szerető vallásos polgárokat. Követelte, hogy a nemzeti és vallásos nevelésre fektessenek főszlyt; hogy a vallást az iskolában gúny tárgyává senki ne tehesse.

A legutóbbi napok botrány krónikája mutatja, hogy mennyit sülyedt a közérkölciség. Nagy, égető szükség van a magyar társadalom egy morális újjászületésére, amelynek leglogikusabb és legkönnyebben lerakható alapja csakis a nemzeti és vallásos nevelés lehet.

Az állam érdeke az, hogy az iskolákban a tanulók vallásos nevelésben részesüljenek, mert az erkölcstelen, vallástalan polgárok tömege egy nemzetet sem tett még nagygyá, egy államot sem erőssé, de igen is erőssé, hatalmassá tette a vallásos, erkölcsös társadalom.

Mindenesetre komoly és megfontolóra vendő figyelmeztetés egy világi ember részéről. Bizonyára nem a legrózsásabb tapasztalatai vannak e téren. Sietett is a miniszter megjegyezni, hogy inteni fogja a tanárokat, hogy neveljenek is. No hiszen jókor! . . . De jobb később, mint soha! . . .

»Nyelvében él a nemzet«. A nemzet, az ország nyelvének terjesztése és érvényre emelése volna egyik fő feladata az oktatás ügynek. De hogy lehessen ez, mikor holmi Mikszáth féle társalgási leczkékkel és tapintatlan, sértő eljárással akarják azt elérni? — Hogy lehessen nemzeti nevelés, mikor kétezerre megy a magyarul nem tudó tanítók száma? Mikor a miniszterelnök kaczerkodik kortesfogásból a nemzetiségekkel.

A nemzeti nevelést a nemzet régi, magasztos erényei tisztos hagyományai iránt való kegyelet ápolása, s a történelmi mult iránt való lelkesedés felkeltése által, a haza, a király, nemzet iránti szeretetnek és hűségnek ébrentartása és fejlesztése által lehet csak eszközölni. De hogy lehessen ez, mikor maga a kormány igyekszik eltörölni a régi nemzeti hagyományokat és történelmi jogokat? — Mikor a kellő ellenőrzés és kritika hiánya miatt nemzetellenes tankönyvek forognak az ifjak kezén? Hogy szeresse és tisztelje az ifjú uralkodó királyát, mikor oly tankönyvek vannak a felsőbb iskolákba behozva, melyekből azt tanulja az ifjú, hogy

— Honnan tudod, hogy Jolántól?

— Ismerem az irását. Aztán esdő hangon folytatta.

— Édes Jóska, kérlek valamire. Nem tudom mit ir az a leány csak sejtem. Nagyon szeret még most is téged, de annyira még sem mint én. Teljesítsd a kérésemet, ne olvasd el a levelet.

Doóry szó nélkül az izzó hasábok közé lökte.

Azután is majd nem minden héten jött egy levél.

Akkor jött az utolsó, mikor a kicsiny asszony halványan, nagybetegen feküdt patyolat ágában. Izgatottan lesték, várták, hogy mi lesz a kicsi baba, fiu avagy leány. Az asszonynak iszonyu láza volt. Lázás álmában is imádkozott. A Boldogasszony nevét emlegette.

A ház öreg orvosa a fejét szomoruan csóválta, aztán osztogatta a tanácsokat. Csak nyugalom, feltétlen nyugalom, különben el van veszve. Épen e válságos napon érkezett a Jolán levele. Véletlenül a Margit kezeibe került.

Sokáig nézte, forgatta. A rózsaszint csúnyának, fakónak találta a szétáradó édes ibolya illatot meg épen utálatosnak. Azért, mert tudta kitől jön. Hozzájárult az iszonyu testi fájdalom és valami kínos, gyanakodó sejtés szállta meg szívet és erős féltékenység. Hátha az ura csak ámitja, hátha azt a másikat szereti. Feltépte a levelet és elolvasta.

alkalommal, a mikor Doóry jegyeséhez simulva lassan, édesen beszélgetve siklott tova a sima jegen jó hangosan odakiáltotta: »gratulálok Doóry!«

Erre Margit csak azt jegyezte meg:

— Jóska, ez a leány nagyon szereti magát.

— Honnan gondolja?

— A hangjából következtetem. Oh mi nagyon megérezzük ezt!

Nemsokára aztán megtörtént a lakodalom és Doóry hazavitte puha, pelyhes fészkebe, erdélyi dominiumába feleségét.

Ott aztán a falusi magányban, a hol a levegő is tisztább, a hangulat is őszintébb s a boldogság is szüziesebb, mint a város zajában, ott akart Doóry élni és egy kissé feledni is.

Feledni azt a szép leányt, a ki mi türes tagadás még most is kísértette. Nem találta azonban nehéznek a feledést. Felesége gondoskodott arról, hogy ne találja nehéznek. S mikor már majdnem elfeledte akkor jött egy illatos levélke Jolántól, melybe csak ennyi volt írva:

»Nem bírok a szivemmel.«

Doóry elolvasta, aztán a tűzbe lökte. Érezte, hogy még tán sajnálni sem tudná. Néhány nap mulva jött a második levél is. Az is rózsaszín volt és illatos. Doóry nem volt otthon, hát a felesége vette át. A mikor hazajött átadta.

— Nesze egy levél Jolántól.

uralkodó királyának elődei mind alkotmány-típró kényurak voltak?

A nevelés nem egyéb, mint az összes erkölcsi, szellemi és testi erők összhangzó kifejezése; a nevelés erkölcsi, azaz vallási része pedig a legfontosabb.

Spencer Herbert kigúnyolja azon elvet, hogy a szellemi műveltség magában véve adhat vagy adott valaha jó polgárokat. Napjaink szomorú eseményei igazat adnak neki!

Hogyan lehessen várni vallásos nevelést különösen a modern állam közvetlen vezetése alatt álló felsőbb iskoláktól, mikor ezek tanáira csak az állam által képesített egyének lehetnek, kiknek aztán szabadságukban áll bár minő esztelenséget és istentelenséget tanítani, csak tudományos alakba öntsék azt?

Csak néhány jelenségre utalunk. A történelem a szerint, amint előadják, a fiatal ember szellemére, kedélyére szóval egész jellemére nemesítő vagy romboló hatással van, ez tagadhatatlan.

Köztudomású tény, hogyan adja elő sok tanár a felsőbb iskolákban és a történelmi tankönyvekben az egyháztörténelmi eseményeket.

Hogyan beszélnek a tanárok a kath. ifjúság előtt a kath. egyház tanairól, szokásairól és intézményeiről; elég csak a középkort és a hitújítást említeni. — Nem kimélik még a legszentebbet sem.

S a mi művelt közönségünk, melynek jó részénél a történelmi kritika hiányzik, ilyen rosszakaratu tendenciával irt könyvekből (pl. Mangold L. magyarok oknyomozó történelme) meríti történelmi ismereteit. — Ezért a sok ferde nézet, a sok elfogultság.

Vagy vegyük a b ö l c s é s z e t e t és bátran kérdezhajjuk, hányan vannak az állami intézetek bölcsészeti tanárai között, kik előadásukban nem igyekeznek a legvallástalanabb elméleteket a legmagasztosabb bölcsesség leple alatt árulni?

Felsőbb iskoláink tanrendszereiben a t e r m é s z e t t u d o m á n y o k nagy szerepet játszanak.

Az újabb természet tudomány megtagadja Istent és helyébe az örök anyagot állítja.

És így lehetne tovább és tovább menve kimutatni, hogy bizony ideje volna a miniszternek arra fordítani a gondját, a mit Mada-

rász kívánt, hogy az iskolában a vallást gúny tárgyává senki ne tehesse.

Nagyon is szükséges volna egy alapos tankönyv revízió, mely a ferdtételeket és czélzatos hazugságokat kiküszöbölne.

Nagyon is óhajtható volna, hogy az ifjúságnak rendelkezésére álló könyvtárak csak olyan műveket foglaljanak magukban, melyek nem nyújtanak az ifjaknak szép formában lélekölő mérget.

Hasztalan neveli a szülő vallásosan gyermekét, ha ilyen iskolába kénytelen küldeni, honnan vallásosságukat teljesen elveszítve térnek vissza. —

Azért megdöbbenésel cselekednek azok, kik a vallástalan iskolamesterré lett állam kezébe akarják mindenképen átadni az iskolákat.

Óriási ma a haladás minden téren. Hogy e haladás borzasztó kísértéseinek áldozatul ne essenek az emberek, erős lelki fékre van szükségük. Azért az értelem és szív helyes képzése, művelése, a vallás-erkölcsi nevelés és oktatás most szükségesebb, mint bármikor.

Ezt igyekezzék az állam minden kitelhető eszközzel elősegíteni, ez bizonyára sokkal nagyobb hasznára lesz, mint bármi más, hisz az iskolából kerülnek ki az állam polgárai, államférfiai, hivatalnokai.

Akkor nem lesznek napirenden olyan világra szóló botrányok, mint napjainkban

Br. L.

Munkabér és sztrájk.

II.

A házi cselédek teljes ellátást kapnak, itt-ott még ruhát is; ha betegek nem kergetik el őket, hanem szeretetteljesen vagy legalább emberségesen gyógyítatják; de azonkívül még bért is kapnak. — A mezei munkások, a béresek lakást, kertet, egy kis földet vagy terményeket: búzát, rozsot, tegerit, krumplit kapnak földesuraiktól, de ezeken kívül még bért is, melyet visszatartani vagy levonni égbekiáltó bűnnek tartaná a keresztény gazda.¹⁾

¹⁾ Vogelsang, Socialen Lehren, 1894. St. Pölten, 521. 522. II.

A sötétnek híresztelt középkorban, az annyira gyalázott *czéhrendszer idejében* az inas és legény teljes ellátást kapott mestertől; úgy tekintették őket, mint családtagokat; de a legény munkája után még tisztességes bért is húzott.

És vajjon ma, a liberalizmus arany napjaiban, mikor szabad az ipar, s a belföldi ipar érdekében állított védvámom kívül nincs korlátja a kereskedelemnek, mikor oly sok és oly olcsó a pénz, bankoknak, takarékpénztáraknak és más pénzintézeteknek száma légió, gyárak és nagy iparvállalatok szédületes gyorsasággal emelkednek egymásután, a technika bámulatos felfedezései mindenkit ámulatba ejtenek, mikor mindenki csak haladásról, nemzeti jólétről és vagyonosodásról beszél, mikor a milliomosok száma százakra megy s akárhányan néhány rövid nap alatt fejlődési vagyont szereznek — — — vajjon ma van-e olyan anyagi helyzete a munkás osztálynak mint az elmúlt időkben volt?

Egyeseknek igen. Be kell vallanunk, hogy a munkás-osztálynak egyrésze hasonlíthatatlanul nagyobb jólétnek örvend. Nemcsak magának biztosított előbb nem ismert jólétet, hanem családjáról is úri kényelemmel gondoskodhatik. Sajnos, hogy ezeknek a száma a többiekhez képest elenyésző csekély. A nagy többség csak nagyon is összehúzódva, takarékoskodva tud kijönni; — egy másik nagy része már csak kinlódik, küzködik a mindennapi élettel; — egy harmadik jelentékeny csoport valósággal tengődik, nyomorog hol munkából vagyis inkább munkájának éhbéréből, hol a keresztény felebaráti szeretet filléreiből; — végre a foglalkozás nélküliek nagy serege az igazi proletár sereg, nem munkája után, nem mások irgalmából él, hanem a mai társadalom felforgatására törő vallás- és haza nélküli szociál-demokraták pártkasszájából.

Felesleges a munkabér alacsony voltát számadatokkal igazolni azok előtt, akik azt nem papirosból, nem könyvekből, nem statisztikai adatokból, hanem az életből ismerik. Nálunk Magyarországon, ahol még rövid életű az ipar, még csak most fejlő-

»Édes Jóska! Így szólítottak meg, mert a multnak emlékei feljogosítanak rá. Tudod, százszor is elmondtam, most is ismétlem, szeretlek, imádlak az örülésig. Te is szeretsz engem. Érzem. Azt a penészvirágot úgy is csak boszúból vetted el. Átkozott szeszélyem boszujából. Oh hányszor megátkoztam, hányszor megsírtattam azt a pillanatot, mikor téged megsértettek. Pedig akkor szerettelek legjobban. Hagyd el feleségedet. Jer, szökjünk innen messze, messze. Senki se hallja hirünket, csak szeressük egymást. Jer, csitítsd le a szívedet, mert nem bírok veled.

Jolán.

S a beteg asszony éppen csak végig futott a levélen, aztán kiejtette remegő kezéből és felsikoltott. Az ápolónő ágyához futott s látta, hogy urnője nagyon sápadt. Gyorsan orvosért siettek, de mielőtt ő megérkezett volna, Margit egy leánykának adott életet, saját élete árán.

Az öreg orvos csak hümmögött. Ő nyugalmat ajánlott s az megmentette volna. Valaminek történnie kellett. Fürkésző szemekkel tekintett körül s meglátta a földön a levélkét. A mikor éppen elolvasta, fuldokolva szaladt Doóry a szobába.

— Meghalt?

— Meg. Ez ölte meg. És átadta a levelet. — — —

Szomorú az a monoton dallam is, a mely kikísérte a kedves asszonyt a temetőbe, szo-

moru a halom is, mely koporsója fölött domborodott, szomorú az érzelemből öntött Isten-ember arcza is. Még alig hajtottak ki a frissen hantolt siron az első Margit-virágok, a szerelmes démon megkezdte harczát. Irtá Doórynak egymásután a leveleket, hogy most már szabad, most már az övé lehet örökre. Doóry meg érezte, hogy most már gyűlöli azt a leányt.

Egy unalmas, esős délután Doóry ott ült szomorúan a parkra nyíló ablaknál. A park sugár fenyői lassan, nehézkesen hajtogatták tűleveles ágait, s azokról közbe-közbe apró gyöngyszemekben hullottak alá a vízesepek, a melyek az előbbi esőzéskor rejtőztek el a sűrű tűlevelek közé. Doóry a szürkés messze-ségbe bámult, és talán párhuzamot vont a ragyogó napsugár s a fakó köd között. Az ő élete is valaha napsugár volt, de most ködös szomorúság. Egy sir most a mindene. Egy alig hat lábnyi halom, s rajta Margit-virágok, érzékeny mimózák.

Oh van még neki valamije. Egy aranyhaju babája, a piczike Gitta. Arcza felderült és a gyermekszoba felé tartott. Mikor belépett, szinte hátra tántorodott a megdöbbenéstől. A gyermekszobában volt utiruhában a szép Jolán és éppen a csecsemőt csókolgatta.

— Kisasszony, ön itt?

— Igen, itt vagyok. Eljöttem. Nem bánom, gondoljon bármit, mondjon bármit, eljöttem, mert látni akartam.

Doóry intett a dajkának, hogy távozzék.

— Látni akart?

— Igen, látni, s még egyszer a szemébe mondani, hogy nem tudok maga nélkül élni.

— Kisasszony e házban gyász van. S a gyászban nagy része van önnek. Levele ölte meg a boldogságomat.

— Adok én más boldogságot, nagyobb, kábitóbbat. Szolgálója leszek, s ennek a gyermeknek anyja, szerető jó anyja.

— Margit jó volt.

— Igen, ő jó volt, én meg gonosz voltam. A szerelem tett gonosszá. Ezután jó leszek.

Aztán ledobta fátyolát és felöltöjtét, dus fekete haját kibontotta és azzal betakarta a mosolygó kisedet és édes szavakat gügyögött neki: »csicsájja piczi anykám, tente.«

Doóry egy hang nélkül, megkövülve bámulta. Szép volt, mint egy antik szobor.

— Gittácska, kell kis mama, kell?

A gyermek mosolygott és a nagy ember, a hatalmas váliu, széles mellű Doóry egészen ellágyult. Nem érzett egy szemernyi erőt, csak azt érezte, hogy ezt a leányt vagy nagyon szereti, vagy nagyon gyűlöli. Aztán mikor elejébe állott Jolán és nedves szemekkel kérdezte: »szeretsz-e?« fuldokolva mondotta:

— Gyűlöllek... nem, nem, szeretlek, imádlak! és oda omlott a lábai elé.

dik igazán, e tekintetben valamivel *jobb* az állapotok, mint a nagy iparállamokban. Angol- és Franciaországban, Belgiumban, Szászországban vagy itt a szomszéd Csehországban, Morvaországban és Sziléziában.

Angliában az 1870-ben termelt árú értéke 9340 millió frtot tett ki s ebből az összes munkások csak 3250 milliót kaptak, tehát ha leszámítjuk a nyers kiadásokat még mindig legalább is annyi jutott a tőkepenzeseknek is, mint az összes munkásoknak.

Franciaországban 7 és 1/2 millió embernek évi jövedelme 36 frt 40 kr, naponta 10 1/2 kr.

Belgiumban a lakosság 1/6-ét a szegény-alap tartja.

Az átlagos napi bér Poroszországban 50 kr, Szászországban 60 kr, Porosz-Sziléziában 40 kr.

A morvaországi és osztrák-sziléziai gyapot és szövet-gyárakban a munkások naponként 14—18 órát dolgoznak s a heti bér átlaga 2—3 frtnál nem megy többre. Römerstadtban p. a 2850 munkás közül 2200 csak 1 frt 33 krt kap hetenkint. Ritka munkás az akinek az év minden napjára 1 frtja lenne.¹⁾

A lakás és élelmezési viszonyokról jobb nem is beszélni.

Nálunk hasonlíthatatlanul jobb a viszonyok. Itt Budapesten gyermekek is megkeresnek 50—60 krt naponta, a felnőttek pedig legalább is 8—10 frtot hetenkint. Nem mondom, hogy ez sok. Tudom, hogy a fővárosban mily drága a lakás és élelem, — tudom azt is, hogy a heti bérből sokat levonnak a betegsegélyző alapra és másféle hasznos szükséges egyleti célokra; de takarékos, józan életű munkás, míg nőlen, nagy nehezen ki tud belőle jönni.

Mindazonáltal az alföldi munkás mozgalmak, a gyakori munka-beszüntetések, sztrájkolások, végre a haza jóléte ellen irányuló s a társadalom felforgatására törő szociál-demokracziának folytonos terjedése kell, hogy gondolkodóba ejtse a magyar haza és társadalom vezéreit, hogy valahára nálunk is tegyenek valamit a munkás osztály helyzetének javítására.

Meg kell vallani, hogy a méltányos és igazságos munkabér megállapításának nem szabad egyoldalulag kiindulni. Ha az a munkás naponta csak néhány órát dolgozik a gyárban, nem lehet kívánni, hogy a munkaadó az ő egész napi élelmét megtérítse. Más szempontokat is figyelembe kell itt venni.

Mindenesetre tekintettel kell lenni a kereskedelmi versengésre, a konkurrencziára. Ha kevesebb a munkás és több a munka, jogosan követelhetik a munkások, hogy munka bérök nagyobb legyen. De viszont kevesebb a munka és több a munkás, ésszerűen nem kívánhatják, hogy bérük nagyobb legyen.

Akinek a munkája nagyobb erőfeszítéssel, több fáradtsággal, nagyobb felelősséggel, több veszedelemmel jár, méltán élvez nagyobb bért, mint az, aki könnyebb munkát végez. Aki hosszabb ideig dolgozik, jogosan tarthat számot nagyobb fizetésre, mint az, aki hamarabb abbahagyja munkáját, feltéve, hogy különben egyforma munkát végeznek.

¹⁾ Ebenhoch, Sieben Vorträge über die soc. Frage, Linz, 1887.

Nagyobb városokban, ahol drága a lakás, drága az élet, jogos dolog, hogy nagyobb legyen a munkabér is, mint falvakon vagy kisebb helyeken.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Február 11.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Teleszky István.

Jegyzők: Schober Ernő, Molnár

Antal, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: báró Bánffy, Wassich, Erdély.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

Elnök jelenti, hogy Chernel György mandátuma 30 nap alatt nem támadtatván meg, a képviselő végleg igazoltatik.

Következik a napirend: a vallás- és közoktatásügyi költségvetés tárgyalása.

Gróf Apponyi Albert személyi kérdésben szólal fel. Tegnap beszédének egyik passusa félreértésekre adhatna alkalmat, kötelessége tehát azt helyreigazítani. Ugyanis beszéde egy részéből azt magyarázhatná ki valaki, hogy Csáky Albin gróf, a ki 1894. jul. 10-én 167,000 frtot utalványozott ki képvisárlásokra, felelős ennek az összegnek a felhasználásáért. Ez azonban muló ügy, mert Csáky Albin két nappal később, július 12-én már lemondott állásáról, tehát őt a felelősség nem terhelheti e felhasználásért, hanem egyedül a kiutalványozóért. A felhasználás felelőssége utódaira hárul. (Helyeslés a baloldalon.)

Sima Ferencz csatlakozik Apponyi határozati javaslatához, a kultusz kérdésekről szólva elfogadja Ugron Gábor hat. javaslatát; hosszan beszél ezután a tanügyi állapotokról, melyben igen sok a javítani való. A tételt elfogadja.

Gróf Szapáry Gyula: Nem tartja kellemes feladatnak a szemétkben turkálni, de kötelessége vizsgálni a kormány eljárását a képvisárlások körül. Csak hivatalos nyilatkozatokra és adatokra támaszkodik. A múlt kormányról szólva kijelenti, hogy gróf Csáky Albin kultuszminiszter a kérdésben a kellő tapintattal és óvatossággal járt el s a pénzt csak is akkor utalványozta ki, a mikor a pénzügyminiszter ajánlotta. Szólv egyetért Csákyval abban, hogy szépművészeti muzeumot nem lehet egyszerre megteremteni; ehhez sok idő kell. Különbben műkincsek tömeges vásárlását csak gazdag nemzet engedheti meg magának. Csáky helyesen cselekedett akkor is, mikor Pulszkyval Szalay miniszteri tanácsost és Lotz Károlyt is kirendelte. Csáky utódjáról, báró Eötvös Lorántól azonban nem mondható el ez a dicséret. Ő elnézte azt, hogy Szalay miniszteri tanácsos, a kire főleg a pénz kezelését bízta, nem ment ki Olaszországba és feltétlenül megbízott Pulszkyban, a ki azután az engedélyezett 167,000 frt helyett 372,000 frt erejéig vállalt kötelezettséget.

A miniszterelnök tegnapi kijelentésével foglalkozva kijelenti, hogy a kormánynak nem volt joga az országgyűlés megkérdezése nélkül a pénz kiutalványozására; a millenáris országos bizottság pedig, a melyre Bánffy hivatkozott, sohasem vindikálta és nem is vindikálhatta magának azt a jogot, hogy a szépművészeti muzeum céljaira, vagy bármilyen más célra pénzt szavazzon meg. A kormány eljárása sértette a törvényt, mert az összegek kiutalványozását be kellett volna jelteni a törvényhozásnak.

Különbösen csodálkozik a felett, hogy a Wekerle kormány megbízatása utolsó napján utalványozott ki 204,000 frtot a képekre, mikor tudta, hogy a felelősség ezért utódjára is fog hárulni. A jelenlegi kultuszminiszter sem járt el óvatosan: először azért, mert az elődje által megnevezett összeget kifizettette, másodsor azért, mert daczára annak, hogy a múlt évre nem voltak tervben képvisárlások, és hogy még a régi összeg sem volt egészen elszámolva, mégis újabb 115,000 forintot utalványozott ki Pulszkyknak.

Különbben, hogy az egész eljárás mennyire jótalan volt, bizonyítja az a körülmény, hogy Wekerle Sándor a szépművészeti muzeum felállításának elhatározásakor úgy nyilatkozott,

hogy a muzeum költségei csak 1897-től kezdve vétetnek fel a budgetbe.

A jelenlegi kultuszminiszter elég őszinteséggel tárta fel tegnap a helyzetet, de az az igérete, hogy a muzeum jegyzékét kinyomatja, nem elég. Ki kell azokat állítani, hogy a hazai és külföldi tudósok és műértők véleményét mondjanak.

Az ilyen ügyeket a lehető legerélyesebben kell kezelni, mert egy cseppet sem helyes, hogy a millennium évében egymásután derülnek ki a kisebb-nagyobb Panama skandalumok. Csirákjukban kell az ilyeneket elfojtani. Szólv helyesli Apponyi határozati javaslatát egy parlamenti vizsgáló bizottság kiküldésére vonatkozólag, de ha ezt a többség nem fogadja el, akkor kéri a saját határozati javaslatának elfogadását, a mely szerint helyteleníti a ház a jelen és múlt kormány eljárását és utasítja a kormányt, hogy a muzeum ügyre vonatkozó összes iratokat tegye le a ház asztalára. (Zajos helyeslés az ellenzéken.)

Wekerle Sándor kénytelen felszólalni, mert eljárására történt hivatkozás.

Mindenekelőtt kijelenti, hogy tettéért minden tekintetben teljes politikai felelősséget vállal. A szépművészeti muzeum létesítését egyhangulag határozta el a parlament mindkét háza és helyben hagyta azt a fejedelm is. Tehát most arról nem lehet szó, hogy alapítassék-e ily muzeum, vagy nem, hanem csak arról, hogy a kormány miképp jár el ez ügyben. Elmondja az egész dolog történetét; a millenniumra először természetrajzi muzeumot akartak létesíteni, de szólv ezt nem helyeselte és az ő ajánlatára és Csáky gr. miniszter hozzájárulásával határozta el azután az országgyűlés a szépművészeti muzeum létesítését. Pulszky Károly ez időben egy beadványt intézett Csákyhoz és hozzá, melyben utalva a nyomasztó olasz pénzügyi viszonyokra, 167000 frtot kért képvisárlásokra az országos képtár kiegészítésére. Szólv erre a beadványra csak hónapok mulva válaszolt; ez idő alatt tanulmányozta a kérdést és tényleg arra a meggyőződésre jutott, hogy Olaszországban nagyon nyomasztó a pénzügyi helyzet.

Polonyi: Pulszkyknak! (Derűtség.)

Wekerle: És hogy ott aránylag olcsón lehetne műtárgyakatvenni.

Ekkor ezután az utalványozás iránt a háznak előterjesztést nem tehetett, mert hiszen műtárgyakat nem lehet úgy vásárolni, ha előbb azt közhírré tesszük. Másrészt pedig a dolognak sok mindenféle részlete volt, a melyeket tanulmányozni kellett.

Egyébiránt ő a szépművészeti muzeum költségeit sohasem a költségvetésből, vagyis az állami bevételekből, akarta fedezni, hanem az államnak rendelkezésére álló 3 millió frtnyi regálékötvényekből.

Ennek a 167000 forintnak az elszámolásánál nem is volt semmi zavar. A mi az újabb 204000 frt kiutalványozását illeti, az Eötvös Loránt báró jól megokolt, szakértői véleményekkel támogatott előterjesztésére történt. A legutóbbi 115000 forintot már a jelenlegi kultuszminiszter utalványozta ki, de szintén a legnagyobb óvatossággal járt el, mikor Pulszkyt kötött marsrutával küldte ki és ellenőrzésére állította Szmeccsányit, most pedig vizsgálóbizottságot küldött ki a műtárgyak megvizsgálására.

A kormány egyáltalán nem palástolt soha és most sem palástol semmi korrupciót. Ez ügyben is a legnagyobb erélyvel jár el; szólv mindamellert kéri a kultuszminisztert, hogy a muzeum reputációja érdekében is a belföldiek mellett külföldi szakértőket is hallgasson meg. Szapáry Gyula gróf helytelenítési javaslatával foglalkozva sajnálja, hogy Szapáry ugy elítéli az ő eljárását.

Különbben nem csudálja, hogy Szapáry annyira rosszalja az előirányzat nélküli kiadásokat, hiszen elég tapasztalata lehet e téren. A különbség csak az, hogy Szapáry előirányzat nélküli kiadásai az országot nem jelentéktelen pánzügyi zavarokba döntötték, míg az ővéi azt hiszi ilyeneket nem idéztek elő. (Óriási éljenzés a jobboldalon.)

Szapáry indítványának sem praktikus, sem politikai értelme nincs. Praktikus akkor volna, ha őket vád alá akarná helyeztetni s velük esetleg a kárt megtéríttetni; politikai

értelme azért nincs, mert hiszen már ők egyszer megbuktak, még egyszer nem bukhatnak meg.

Kéri a határozati javaslat mellőzését.

A tételt elfogadja. (Zajos éljenzés a jobboldalon.)

Szapáry Gyula gróf személyes kérdésben felelt Wekerlének.

Elnök az ülést öt perczre felfüggeszti.

Szünet után

Batthyány Tivadar gróf polemizált Papp Gézával. Nem érti Pappnak a coelibátus elleni felszólalását, mert mi köze Pappnak a coelibátushoz? Mit szólna Papp Géza, ha egyszer Istóczy azt indítványozná, hogy a rabbinusoknak tiltassék meg a nősülés? (Derűtség.)

Az ülés vége két óraker.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Február 12. Nagykereskedők és nagyiparosok bálja a kereskedelmi csarnok termeiben.
15. A tisztikar táncestélye a Fekete Sasban.
16. A szépitési egyesület közgyűlése d. e. 11 óraker.
16. A 48-as Népkör felolvasó-estélye.
16. A 48-as Népkör közgyűlése d. e. 11-kor.
16. A szépitésügyi egyesület közgyűlése d. e. 11 óraker a városházán.
16. Az önkéntes tűzoltó egyesület álarcos bálja a Fekete Sasban.
- Márcz. 8. A biharmegyei és nagyváradai nőegylet tárgy-sorsjátékának húzása.

UJDONSÁGOK.

* **A város nagy napja.** Holnap csütörtökön délután 3 óraker tartja Nagyvárad város e havi közgyűlését. Silány tárgysorozat kevés ügy kerül a zöld asztalra ez alkalommal. Alig akad pár kiválóbb dolog köztük. Szokoly Tamás gondoskodott, hogy legyen mégis olyan tárgy, a melyiknél beszélni lehet. Két indítványa kerül a város atyák ítélte alá; az egyik a két fejű sas bevételre, a másik az anyakönyvi hivatal állami közegekkel ellátása. Fontosabb még a 22 tárgy közt az újvárosi elemi iskolák helyiségeinek a kérdése. De ezt ugyis a jövő közgyűlésre halasztják, telekvételről lévén szó.

Városi ügyek.

— A közgyűlés tárgysorozata. —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának folyó évi február hó 13-án s esetleg következő napjain mindenkor d. u. 3 óraker a városház tanács-termében tartandó rendes ülésén a következő ügyek tárgyaltnak:

1. Polgármesteri havi jelentés.
2. A tanács javaslata Kornstein Lajos és társai kérvényezése, a vízvezetési csőhálózatnak a hegyen leendő kiterjesztése iránt.
3. Ugyan annak javaslata a »Czion templom« egyesület által megvásárolt nagypiaczi telkeknek a város tulajdonába leendő visszavétele ügyében.
4. U. annak javaslata a kereskedelmi felső iskolára felügyelő bizottságba két tag választása iránt.
5. U. annak előterjesztése az újvárosi elemi fi- és leányiskola elhelyezésére szükséges telek megvásárlása tárgyában.
6. U. annak javaslata Szokoly Tamásnak a székesegyház homlokzatán levő két fejű sas eltávolítása iránt tett indítványa tárgyában.
7. Ugyan annak előterjesztése Szokoly Tamásnak az állami anyakönyvvezetői állás rendszeresítése iránt benyújtott indítványa tárgyában.
8. Ugyan annak előterjesztése az »Ezredéves Magyarország és Millenniumi kiállítás« című irodalmi vállalat pártolás iránt benyújtott kérvénye tárgyában.
9. A Kádár és Kiss kereskedő céggel kötött szerződés a petroleum szállítás iránt.
10. Ugyanazzal kötött szerződés a gyertyaszállításra vonatkozólag.
11. A tűzifa szállításra vonatkozó szerződés.
12. A »Három Rózsa« épületben levő bolt bérletére vonatkozólag Turóczy Gyulával megkötött szerződés.
13. A város határában lévő vadász területek bérletére vonatkozó szerződés.
14. A sertés hizlalóra vonatkozó szerződés átruházása.
15. Schlesinger Fülöppel a várbeli »Kantin«-ra megkötött szerződés.

16. A lóvásártéri kocsmá bérlet szerződése.

17. Kleinfeld Félixszel a toloncz élelmezésre nézve megkötött szerződés.

18. A jogügyi bizottság véleményes jelentése Hillinger Lipót felebbezése iránt.

19. Ugyan annak véleménye Melocco Lénárd követelése tárgyában.

20. Dr. Weisz Jakab egyetemes orvos tudori oklevele.

21. Dr. Kassai Kálmán egyetemes orvostudori oklevele meghirdetettik.

22. Andrészek Gyuláné Piski Zsófia szülésznői oklevele meghirdetése.

Miről midőn a nagyvárad város törvényhatósági bizottság t. tagjait értesíteni szerencsém van, egyszersmind tudatom, hogy a közgyűlési tárgyak a közgyűlést megelőző napon a városház tanács-termében kitéve lesznek, s bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1896 február 11-én.

Rácz Mihály,
főjegyző.

* **A millenniumi diszközgyűlés.** A miniszter kezdeményezésére a millennium alkalmából a törvényhatóságok a koronázás évforduló napján diszközgyűléseket tartanak. Mint értesülünk, Nagyvárad város törvényhatósága szintén tart ilyen millenniumi diszközgyűlést, melyen a törvényhatóság egyik kiváló tagja fogja méltatni a nemzet nagy ünnepét. A diszközgyűlést június hó 8-án tartják meg.

* **A király és az aranymise.** A győri egyházmegye papsága Kokas János prépost vezetése mellett üdvözölte Zalka János győri püspököt abból az alkalomból, hogy a király vaskorona renddel tüntette ki aranymiséjén. A tisztelgésről irván, a Dunántuli Hirlap följegyzti a püspök feleletének ezt a megjegyzését:

»Kétségkívül ő Szentsége és a fölséges király sürgönyei adták meg ünnepemnek a legfényesebb pontját, de a fölséges ur ezzel nem elégedvén meg kegyelmességét betetőzendő, engem legujabban a vaskorona-renddel boldogított. Sokszor volt ő kegyes irántam: ő nevezett ki egyetemi tanárnak, később kanonoknak, apátnak, püspöknek, val. b. titkos tanácsosnak és a mostani ünnepem alkalmából egy igen szép sürgönyvel tüntetett ki: »magam olvastam az ujságból« mondá ő felsége minapi kihallgatásom alkalmából, »hogy aranymiséjét ünnepli, különben nem tudtam volna.«

Ez a kijelentés nagy megütközést keltett a papság közt. Végre is egy megyés püspök aranymiséje mégsem olyan jelentéktelen esemény, hogy arról a királynak említést se tegyenek törvény szerint való tanácsosai: a miniszterek.

* **Előkészületek a millenniumra.** Apponyi Lajos gróf magyarországi udvarnagy Steindl Imre műegyetemi tanár kíséretében megsejmelte a Mátyás-templomot, ahol május harmadikán ünnepélyes istentisztelet lesz a király, a királyné, a főherczegek és a főherczegnők jelenlétében. Az udvarnagy megtekintette az új országházat, ahol június 8-án az országgyűlés két háza együttes ülést tart a szent korona jelenlétében. Az együttes ülésen az uralkodóház királyi herczegei közül tizenketten vesznek részt, mint a főrendiház tagjai, köztük a toscanai nagyherczeg, a ki azonban, mint szuverén nem lenn a teremben fog ülni, hanem a főherczegnők számára fentartott helyen, akik közül tizenegyen lesznek jelen. Az udvarnagy látogatásainak az volt a célja, hogy megtegye a kellő előkészületeket az udvarnak a millenniumi ünnepen való részvételére.

* **Károly Lajos főherczeg családja Keleten.** Asszuánból jelentik, hogy Károly Lajos főherczeg családja, miután Mária Terézia főherczegnő és Károly Ferdinánd főherczeg már január 31-én és néhány nappal később Károly Lajos főherczeg a leányaival, Mária Annunziata és Erzsébet főherczegnővel odaérkezett, most már teljesen együtt van Ferenc Ferdinánd főherczegnél. Ferenc Ferdinánd főherczeg állapota Asszuánban időzése óta lényegesen javult.

* **Két temetés.** Városunk előkelő társadalmának két köztisztelőben álló tagját teszik ma sirba. Egyik disze, büszkesége volt a nagyvárad orvosi karnak, a másikban szabadságharcunk egy jeles alakját, redakciónk volt szorgalmas munkatársát veszítettük el. Dr. Berkovits Zsigmond temetése délután 2 óraker lesz Pável-utcai házából, id. Rimler Pált pedig délután 3 óraker temetik Nagy-Magyar-utca 251. sz. házból.

* **Locs-pocs.** Hiába, ma már a medvék is haladnak a korszellemmel, s valamint az emberek, ők sem követik ősapáik példáját. Hiába süt a verőfény, zug az orkán gyertyaszentelő-napján, a jónelvelésű medvebocs oda sem hederit az időnek. Ne jósoljanak az emberek az ő visszafekvéséből, vagy felzihelődéséből rövid vagy hosszú telet. Ilyenformán történt, hogy az idén hiába süttött gyertyaszentelőn a nap, hiába jövedeltek az öregasszonyok hosszú telet, a medve sem mozdult ki »samber szeparéjából« a tél is hamarabb elmúlt, mint szabad lett volna neki. Egy darabig csak vártunk . . . vártuk, hogy mikor csikorog már megint, mikor játszik a katonabanda ismét a sporttéri jégpályán, de most már feladtuk a reményt, olvadás, locs-pocs mindenütt. Az olvadás természetes elsősorban a koresolyázókat sujtotta, a kik szomoruan rakták félre egy hónapig koptatott koresolyájukat és elbucsuztak a jégdélutánoktól. Egy pár lelkes sportsman, a ki nem tudott lemondani a szép napokról, megpróbált még végigkörülni az olvadó jégen, de midőn az első esés után belátta, hogy minden esés egy hidegfürdővel egyenlő, nagy busan leoldotta a koresolyáját. — Ma már az überziherek, tavaszi versek, tavaszi számlák, meg az a téli kabát — zálog czédulák világa lebeg szemem előtt, s nonsokára megvigasztalódunk, mert beköszönt a kedves langyos tavaszi idő minden varázsával, minden pompájával.

* **A Pável-tüntetések epilógusa.** A Pável-püspök elleni tüntetés után a helybeli románok egyrésze feljelentést tett ifj. Rimler Károly főkapitány ellen, s azzal vádolták, hogy nem járt el kellő szigorral s ezért fejlődött oly nagygyá a tüntetés. A megindított fegyelmi vizsgálat során azonban a vád alaptalannak bizonyult. Az ügy azonban a miniszter elé került, aki némi pótlásokat rendelt el. Azóta ennyiben van a dolog. Mint értesülünk a feljelentők a miniszternél szorgalmazták az ügyet s mivel ott azt a választ nyerték, hogy már korábban lettek az ügyek küldve, most lépéseket akarnak tenni, hogy ismét felszínre kerüljön a fegyelmi ügy.

* **Csodaforrás a Mária-kép alatt.** Valamikor nagyon látogatott volt a Püspökfürdő. Az utóbbi esztendőkből azonban megfogott a fürdő vize és így elmaradtak a vendégek is. Hiába próbáltak itt-ott furni, vizre nem akadtak. Czeglédy Sándor, a fürdő új bérloje, a fürdő tulajdonosát Schlauch Lőrincz dr. bitorost kérte fel, hogy jelöljön neki egy helyet, hol még egyszer megkísérelje a furást. A bitoros egy hatalmas nyárfát jelölt meg, a melyen évek hosszú sora óta egy Mária kép függött. El is kezdtek furni és egy hét alatt olyan gazdag forrásra akadtak, mely most bőségesen ellátja a fürdőt vízzel és erős kilátást nyújt arra, hogy a fürdő ismét a leglátogatottabb hazai fürdők egyike lesz.

* **A fizetésemelés ellen.** Szokoly Tamás törvényhatósági bizottsági tag tudvalevőleg indítványt adott be a városhoz, hogy irjon fel a törvényhatóság a miniszterhez az irányban, miszerint mentse fel a városi tisztviselőket az állami anyakönyvek vezetésétől, s tisztán állami közegeket alkalmazzanak az anyakönyvi hivatalok teendőinek ellátására. Szokoly indítványában azt hangsúlyozza, hogy azért kell második aljegyzői állást rendszeresíteni, mert Komlóssy József aljegyző munkaidejét egészen az anyakönyvvezető hivatal veszi igénybe. A városi tanács tegnapi ülésében tárgyalta az indítványt. Napi rendre térést javasol a közgyűlésnek, mert nem tartja helyesnek Szokoly

érvelését. Az aljegyző polgármesteri, vagy másként elnöki ügyforgalma az elmúlt évben is meghaladta az 5000 drbot, ezenkívül az ülések, közgyűlések nagyon elfoglalják az aljegyző idejét. Ezért szükséges a II. aljegyzői állás rendszerezése.

* **A kétfejű sas.** Részletesen ismertettük Szokolay Tamás törvényhatósági bizottsági tag azon beadványát a városi törvényhatósághoz, melyben indítványozza, hogy a törvényhatóság járjon közbe a nagyvárad i. sz. káptalanál, hogy az a millennium alkalmából vétesse le a I. sz. székesegyház homlokzatáról a kétfejű sást. A városi tanács tegnapi ülésében foglalkozott az indítvánnyal s egyszerű napirendre térést javasol a közgyűlésnek.

* **A dobresti ipartelep domborműben.** A magyar királyi erdőgazdálkodás az ezredéves kiállításra be fogja mutatni csinos domborműben a dobresti Királyerdőn a Tiraszek és Krausz cég által üzött mészégetést és talpa termelést s az erre szolgáló erdőrészt. A kiállítás az erdőpavillon egyik érdekessége lesz bizonyára e mű. Eddig az ily dolgok külföldön készültek; az említett munka azonban a nagyvárad i ipart dicséri. Peller Ferenc helybeli szobrász készítette nagy szakértelemmel ügyességgel. A közönségnek is lesz alkalma megtekinteni a szép munkát, mert készítöje a Sziládky Ernő Bémer-téri üzletében a napokban közszemlére teszi ki.

* **Berkovits-alapítvány.** Dr. Berkovits Zsigmond halála alkalmából ifj. Rimler Károly főkapitány az elhunyt barátai és tisztelői körében gyűjtést rendez egy Berkovits alapítványra, melyet a »gyermekbarát-egyesület« javára fognak letenni. A gyűjtésnek mindjárt az első nap szép eredménye van, már 140 frtot irtak a gyűjtő-ivre.

* **Egy meteor pusztításai.** Madrid felett — mint egy táviratunk jelentette, tegnap délelőtt tízedfélórakor meteor robbant szét. Az obszervatórium jelentése szerint a robbanás 32 kilométernyi magasságban történt intenzív fény mellett. A robbanást nagy döngés kísérte, amely általános rémületet okozott és a város valamennyi házáat megrázkódtatta s számtalan ablakot tört el. A robbanást Guadalajarában is épp úgy megéreztek, mint Madridban, pedig ez a város ötvenhat kilométernyire van Madridtól. Sok fal összeropedezett mindkét városban s a kár egyáltalában nem oly csekély, mint ahogy az első percben hitték. A meteor robbanása után támadt pánikban a dohány gyár munkásai, abban a hitben, hogy földrengés van, eszeveszetten rohantak le a lépcsőn. A lépcső leszakadt s tizenhat ember megsebesült, egy nagyon súlyosan. Más balesetek is történtek. Egy fiatal ember a ház félemeletéről az utcára ugrott. Az iskolából a tanulók sietve menekültek s néhányan megsebesültek. Sok kereskedő bezárta az üzletét. A királyi palotában azt hitték, hogy egy gép robbant fel. Egy ház be is dőlt. Néhány szürke kődarabot még melegen találtak. Az izgatottság a külvárosokban még mindig tart. Az Egyesült-Államok követségi palotájában egy összekötő fal bedült és sok ablak-tábla betört.

* **Hol a negyvenezer frank?** A belgrádi lapok nyílt levelet közölnek, amelyben elikkasztott pénzekekről van szó s amely minket különösen érdekel. Arról szól, hogy negyvenezer frankot, amelyet a magyar kereskedelmi miniszter tett letétbe a kereskedelmi miniszternél egy magyar község lakosai érdekében — ott, a szerb miniszteriumban elikkasztották. A nyílt levél így hangzik:

Tisztelt kereskedelmi miniszter ur!

A Vaskapu munkálatokat teljesítő magyar vállalat részünkre halászati helyeinkért kárpótlandó 40,000 frankot tett letétbe és ön ezt az összeget meghatalmazottunk ismételt sürgetése dacára részünkre ki nem szolgáltatta, ennél fogva felhívjuk önt, hogy ezt a Magyarországra által javunkra letett 40,000 frankot legkésőbb 20 nap alatt részünkre kiszolgáltassa, mert különben kénytelenek volnánk az összeget kamat és költségekkel együtt per útján ön ellen érvényesíteni. Aláírás:

Vaskapu, Szép község lakossága.

* **Erkel Ferenc szobra.** Nem rég említettük, hogy Kallós Ede művész elkészítette már Erkel Ferenc szobrának mintázatát, melyet Békésvármegye közönsége rendelt meg nála. Az anyag-vázlatot most vizsgálta meg a képzőművészeti tanács kiküldötte, továbbá Terényi Lajos bizottsági tag és a halhatatlan művész fia Erkel Sándor. A mintázatot némi megjegyzésekkel, illetőleg módosításokkal, amelyeket Kallós Ede szobrász figyelembe is vett, nemcsak megfelelőnek, hanem művészi kivitelűnek nyilvánították. Az átvételi jegyzőkönyvet leküldték Békésvármegye alispánjához és most már intézkedés is történt a szobornak bronzba öntése iránt.

* **A kereskedelmi iskola felügyelete.** A nagyvárad i közép kereskedelmi iskola igazgató-tulajdonosa Propper N. János kérelmére a kereskedelmi miniszter megengedte, hogy azon erkölcsi testületek kiküldötteiből, akik erkölcsi és anyagi támogatással elősegítették a szép fejlődésben levő tanintézetet, felügyelő-bizottság létesíttessék, a mely közvetlen felügyeletet gyakoroljon az iskolára. Propper N. János igazgató felkérte az engedély alapján Biharvármegye és Nagyvárad város törvényhatóságait — és a kereskedelmi Csarnokot, hogy a létesítendő felügyelő-bizottságba 2—2 tagot küldjenek ki. Nagyvárad város tanácsa dr. Molnár Imre és dr. Horváthy Gyula törvényhatósági bizottsági tagokat ajánlja a holnap i városi közgyűlésnek a bizottságba való megválasztásra.

* **Titokzatos büntény.** Bonyodalmas ügynek a földterítésével foglalkozik a budapesti rendőrség. Február 2-án Ternovianu Gergely romániai krajovai születésű gazdag földbirtokos meghalt. 200.000 franknyi vagyonát Sienseski Bertalanénak, született Levandovsky Annának, kedvesének, a kivel együtt élt, a lányára hagyta azzal a kikötéssel, hogy a vagyon haszonélvezete élete fogytáig az asszonyt illeti. Ternovianu Gergelynek három testvére él: György, Virgil és Sándor. Ezek főn voltak Bécsben testvérük temetésén. Tegnap utaztak mind a hárman az asszonnyal együtt át Románia felé. Mikor a vonat Budapesten megállt, Ternovianu Sándor kiszállt és a peronon álló Bokelberg Ede rendőrfelügyelőt megszólította, mindenféle hiábavaló dolgot kérdeztetett tőle. Időközben a vonat tovább ment. Sienseskiné, mikor észrevette, hogy Ternovianu Sándor lemaradt a vonatról, igen megijedt és elkezdett jajveszékelt. A kérdezősködőknek azt mondta, hogy Ternovianu Sándor még Bécsben elkerült tőle a végrendeletet és most azzal együtt elmaradt tőle, bizonyosan azért, hogy őt a végrendeletől és így az örökségtől is megfoszssa. Azon a vonaton utaztak Kossuth Ferenc, Hentaller Lajos, Gullner Gyula és Hévizy János országgyűlési képviselők, a kik hogy segítsenek a szegény asszony baján, táviratot küldtek Czeglédre az ottani rendőrségnek, figyelmeztetvén a budapesti pályaudvarban történetekre. Mire Czeglédre ért a vonat, a rendőrség már várta. Az asszony előadta panaszát, mire a czeglédi rendőrség Ternovianu Györgyöt és Virgilt letartóztatta s a legközelebbi vonaton az asszonnyal együtt Budapestre kísérte, egyszersmind táviratban tudatta, budapesti rendőrséggel a dolgot. A rendőrség azonnal elrendelte Ternovianu Sándor előállítását, két testvérét pedig kihallgatta, de a kihallgatás után szabadon bocsátotta, mert Sienseskiné csak Ternovianu Sándor ellen tett panaszt, a kiról azt állítja, hogy a tanuk előtt átadott végrendelet elikkasztotta s azért maradt le szántsándékkal a vonatról. Ma délelőtt Bokelberg Ede előkerítette Ternovianu Sándort, a kit a Hungária szállóban talált meg. Ternovianu Sándor tagadja, hogy a végrendeletet átvette s azt állítja, hogy az asszony neki csak leveleket és egyéb értéktelen írományokat adott át. Az asszony viszont tanukra hivatkozik, a kik — mint ő mondja — látták, hogy a végrendeletet átadta, Ternovianu a rendőrség átadta a kir. ügyészségnek.

* **Tűzoltó kongresszus.** A millenniumi ünnepségek alkalmával Budapesten az ország tűzoltóegyletei összegyűlnek kongresszusra s ez alkalommal diszgyakorlatot is tartanak. Mint értesülünk a nagyvárad i önkéntes tűzoltó egyesület is képviselve lesz a kongresszuson, sőt mintegy 30 taggal részt vesz a tűzoltó ünnepségeken és bemutatja képes-

ségét. Érdekes gyakorlatok készülnek, melynél igénybe veszik a fővárosi vízvezeték, a mit kevés vidéki város tűzoltó egylete tud bemutatni.

* **Vitás adó.** Eisner L. Fia eszéki nagykereskedő a múlt év decemberében 28 hordó szilvápálinkát szállított Nagyváradra s beraktározta az áru raktárban. A folyó év első napjaiban a nagyvárad i regále kezeléség megadózta az összes 28 hordó szeszest. A cég most magyarázatot kér a várostól, mert arra hivatkozik, hogy az áru nem lett Nagyváradon fogyasztva, csak beraktározva. Azt kéri, hogy gyakoroljon ellenőrzést a város s csak az esetben rója meg adóval, ha az fogyasztás alá jön. Az ilyen eljárással elriasztja a hatóság, illetve kezelő konzorcium a behozatalt s megbántja a kereskedelmet. A cégnek teljesen igaza van, mert az esetben nem lehet fogyasztási adóval terhelni az árut, ha be van raktározva, mert azt bármikor más területre elszállíthatja a tulajdonos. Tessék ellenőrizni, hogy ha fogyasztásra kerül, ne bujjék ki az adó alól.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonneuwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca.

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.

M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ¹² éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ³² d. u., 11 ³⁴ éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁵ este, 2 ¹² éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ⁴² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ²⁰ éjjel, vegyesvonat 12 ⁰⁵ d. u., személyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁶ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 8 ³⁵ regg., 2 ¹⁹ éjjel, vegyesvonat 8 r., személyvonat 11 ¹⁷ d. e. 10 ⁴⁴ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³² d. e., 5 ⁴⁰ d. u.
Belényes-Vaskőh felé vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴³ d. u.	Vaskőh - Belényes felé vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ⁰⁵ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ¹⁰ r., 9 ⁴⁴ este
Ösi-Köt-Gyoma felé személyvonat 6 ⁵⁵ r., vegyesvonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Köt-Ösi felé vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e. személvonat 8 este.

E G Y L E T.

A biharmegyei és nagyvárad i régészeti és történelmi egyesület választmánya ma délután fél hatkor ülést tart a múzeum helyiségében, melyre a választmányi tagokat ez uton is meghívja az elnökség.

Irodalom és művészet.

— **A Biblia és a tudomány.** A Csuday Jenő dr. egyetemi tanár szerkesztésében megjelenő új folyóirat első száma most hagyta el a sajtót. Az első füzet közli dr. Schläger Lőrincz bibornok-püspökünk előszavát a vállalathoz, s a munka első részének kezdetét, Ura i Sándor nagyvárad egyházmegyei áldozópap dolgozatát ily czímmel: »Az Egyptológia és a biblia.«

— **Uj színház Budapesten.** A fővárosi magyar színészet ügye egy nagy lépéssel haladt előbbre s a hatalmasan fejlődő magyar metropolisnak rövid időn meglesz az ötödik színháza is. Az új színház az Erzsébetvárosnak arra a telkére fog épülni, melyet Rákosi Szidi asszony egy új színház céljaira a fővárostól kért, de minthogy a főváros adminisztrációjának kátyujában az új színház ügye megfeneklett, Evva Lajos, a Népszínház igazgatója,

a telket ma hetvenezer forintot megvette egy alakulóban lévő Magyar Színház betéti társaság számára, amelynek tagjai sorába a Népszínház igazgatója is belép. Az új színház, amelynek nevét végleg még nem határozták meg, az Izabella-, Szóvetség-, Wesselényi- és Dob-utcák által határolt, szabadon álló, háromszázötven négyzetméteres Ramazetter-féle telekre épül s építését ez év augusztus havában már meg is kezdik, úgy hogy a jövő év tavaszán a színház megnyitják.

Igazságszolgáltatás.

Egy tévedés következményei. Lapunk tegnapi számában referáltunk a Gyagyovszky-Kovács féle per büntügyi végtárgyalásáról. Az egész per egy ominózus tévedésből eredt, amelyet elég érdekesnek tartunk arra, hogy az ügygyel megegyszer foglalkozunk. Kovács Ferenc és fia Kálmán, műasztalosok, a lakatos-munkákat az Andrányi-czegnél szokták megrendelni. Valami ügyben Kovács Kálmán megrendelést akart tenni Andrányinél, s a levelet szokás szerint így írta alá: »Kovács Ferenc és fia.« Mielőtt azonban a levelet elküldte volna, Gyagyovszkytól egy olcsóbb ajánlatot kapott, Kovács Kálmán szórakozottságból ezt a megrendelő levelet adta át Gyagyovszkynak, mikor ez a készítő munká métereit kérte tőle. A dolog valahogyan pörre került: Gyagyovszky a tévedésből hozzá jutott levelet a törvényszék előtt érvényesíteni akarta. Kovács Ferenc megesküdött akkor, hogy fiának e megrendeléséről nem volt tudomása. Gyagyovszky erre e levéllel kezében hamis eskü miatt beperelte Kovács Ferencet. A tegnapi végtárgyaláson azonban kiderült az igazság, s Kovácsot a törvényszék felmentette.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék büntető osztálya ma Nagy József elnöke alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá.

Styube Flore és társai lopás büntette.

Barna József és társai lopás büntettének kísérlete.

Florucz Jánosné emberölés vétsége.

Geb Fülöp súlyos testi sértés büntette.

Gróza Gábor és társai köz és magánokirat hamisítás büntette.

Ezredéves kiállítás.

Sorozás a kiállításon. Élénk, mozgalmas, eleven élet van most napról-napra a kiállítás igazgatósági épületében. A felügyelőket, felvigyázókat, öröket alkalmazták, s ezt az alkalmazást egy külön, majdnem a katonáknál szokásos módra működő sorozó bizottság végzi. Hogy hány ember folyamodott alkalmazásért a kiállításához, azt könnyen elképzelheti bárki, aki tudja, hogy egy-egy irtó állásra is néhány száz ember szokott pályázni, köztük ügyvédek, orvosok, profeszorok. A kiállításához, mióta készülődik, minden istenadta napon százzszámra érkeztek a folyamodványok, s vaskos kötetet tesz ki az álláskereső egyszerű névjegyzéke magában is, 350 őr és felvigyázói állásra határozottan többet pályáztak, s ezek közül a pályázók közül válogatják ki a sorozó bizottságban az alkalmazandókat. A bizottság munkáit maga az igazgató vezeti, aki minden napra körülbelül száz pályázót hivat be és sorra a bizottság elé csitálja őket. Itt mindenekelőtt megnézik az írásait, kitudakolják a viselt dolgait, kiösmérik az intelligenciáját, s nagy gondossággal figyelik meg a külső alakját is, mert csakis rokonszenves megjelenésű, intelligens, kellemes arcu, jó képű és jómodorn embereket alkalmazhat az igazgatóság arra, hogy a nagy közönségnek az egyes csarnokokban felvilágosításokat, utbaigazításokat adjanak s díszes egyenruhában a rendre, tisztaságra és biztosságra felügyeljenek. A felvigyázóktól és felügyelőktől persze még nagyobb intelligenciát követelnek meg, s idegen nyelvek ismeretét is. A becsitáltak és bizottság elé állítottak közül így módon alig minden harmadik ember válik be.

Csudálatos, hogy nők sokkal nagyobb számban pályáztak állásokért, mint a férfiak. Az igazgatóság, miután a jegykezelést nem végzi, mindössze 10--15 elárusító állást tölt be, ezeket is csak abban az esetben, ha a sorsjegyelárusítást nem köti egybe a jegyelárusítással. S erre a 10--15 női állásra, amely még teljesen illuzórius, már eddig is 1500-nál több pályázat érkezett be. Persze a női pályázókat már nem állítják sorozó bizottság elé, csak legfeljebb a kiszemeltek arcképét kérik be.

REGENY-CSARNOK.

Pénzért, tisztességért.

Neidegg L. után Dr. Margitai. 7

»Gő . . . Bessie, gyermekem, hogy beszélhetsz ilyen bolondokat!« feddé őt az öreg ember, »ne higgyen neki, báró ur, merő ellenmondási viszketeg szól belőle. Édes atyja ügyvéd volt, nagyatyja ezredes, mind előkelő emberek, akik sokat adtak arra, hogy angol vidéki nemesek voltak . . .«

»De érdekelhetik-e a mi családi viszonyaink a báró urat?« vágott közbe Bessie az eddiginél is nagyobb hevességgel. Egész halántékáig vörös lett bosszus ségyében, hogy bátyja a hadnagygyal szemben firtatja nemeségét.

»Ami barátaimra vonatkozik az természetes, hogy közömbös nem lehet előttem.« mondá most Kattenstädt udvariasan, magában azonban hozzátevé: »beszéljen az öreg akármit, a Bessie magas származásában bajosan tudnék hinni.«

»Barátok?« ismétlé a fiatal leány, »ilyen rövid ismeretség után, a nézetek az élethez, a viszonyok ilyen különbsége mellett?«

Kattenstädt sértődve elhallgatott. Ismét kínos szünet állott be, melyet azután a hadnagy tört meg átvívén a társalgást nagy könnyűséggel egészen közömbös tárgyakra. Néhány percznyi semmitmondó csevegés után ajánlotta magát, Mr. Browning nagy melegséggel kérte, hogy minél előbb jelenjék meg ismét, Bessie meglehetősen hidegen bocsájtotta el.

II.

Nagybátyja és unokahug magukra maradvá egy ideig hallgatásba merültek. Fejét csóválva, rosszaló tekintettel nézett az öreg a leányra, aki iparkodott minél elfogulatlanabb arczot ölteni; végre az öreg összeszedte magát s meglehetősen szigorú hangon kezdé:

»Alig ismertem az én barátságos Bessiemre e látogatás alatt. Miért igyekeztél oly barátságatlan lenni olyan látogató iránt, akit én szívesen látok?«

Eleinte el akarta tagadni barátságatlan voltát; de végre mégis győzött veleszületett igazságérzete.

»Na igen!« vallá be becsületesen, s kéréllőleg simogatta nagybátyja kezét. »Igen nagyon veszekedő voltam. De a hadnagy ur is jól ért hozzá, hogy ingereljen.«

»Pedig egyáltalában nem áll szándékában. Hiszen sokat adna érte, ha megnyerhetné kegyeidet.«

»Éppen ez a szerencsétlensége. Amit más beszél az közönyös előttem; de mikor valaki kezemet akarja . . . Tehát neked is feltűnt, Frank bátyám?« szakítá félbe saját beszédét.

»Természetes . . . de meg is mondta nekem. Azt hiszed, másképp lehetne itt annyit s túrném kedveskedéseit? . . .«

»Szeretnéd ezt a házasságot nagyon, Frank bácsi?«

»Mindenesetre. A kérő tetszik nekem; ifju, szép, szeretetreméltó, előkelő családból való. Bizony szeretnék látni bárónénak Bessie!«

»Oh Frank Bácsi! de európai gondolat ez! Bizony egy csöppet sem republikánus.«

Az öreg duzzogott. »Na, én meglehetősen kiismerem magamat az újvilágban: tudom, hogy ott is irigyelnék a méltóságos kérőt.«

»De én nem irigyelt, hanem boldog aszszony akarok lenni.«

»Hát milyenek képzeled jövődöbelidet, bohó gyermek?«

»Se büszke névre, se csábító külsőre nem fektetek súlyt. Legyen őszinte, önzetlen,« és itt álmódzva nézett maga elé, »legyen egyszerű szokásaiban, szigorú elveiben: legyen érzéke a szép, nemes iránt; nagyratörő legyen, óh igen, de csak munka árán, becsületes munka árán; legyen nagyratörő, Isten felé is. No mondá bárodra ismeresz-e e képből?«

Az öreg ur türelmetlenül dobolt ujjaival a szék támláján.

»Hogy éppen ilyen-é, nem tudom: de válhatik ilyené. Becsületes, tekintélyes ember, az bizonyos. A legmagasabb körökbe is bevezethet, Bessie, az ő karján az udvarnál is megjelenhetsz.«

Vidáman felnevetett a leány:

»Fejedelmeket csak képes könyvekből ismerem; nem is tudnám, hogy viseljem magamat velük szemben Frank bácsi? Nem, nem — sokkal inkább maradok olyan körben, a melybe belélek.«

»Bolondság Bessie, atyád, hát még nagyatyád, milyen büszkék voltak származásukra! Nagyatyád, Istenem, hogy letudta az nézni . . . mindazokat, akik alacsony származásuk voltak! Te éppen úgy illesz ama körökbe, mint azok, akiket itt büszkélkedni látunk! Aztán több pénzed van, mint mindnyájuknak együtvéve. Kevelység lenne, ha azt mondanád, hogy kevésre becsüld a nemességet.«

»Ne hidd, hogy így van,« erősítgeté a leány. Nagyon értem, ha valaki büszke elégedettséggel néz vissza az ősök hosszú sorára, akik századok viharában becsületet szereztek nevének. Hanem én azt tartom, hogy aki olyan helyzetben van, egyuttal kötelezettség terheli, a jövőd nemzedékekkel szemben; tisztán, mocsoktalanul kell megőrizni e nevet s a pénzzel kereskedni, a melyet nyert. Hiszed, hogy Kattenstädt is így gondolkozik?«

Az öreg ur tétovázott egy pillanatig. »Is-métem, ő is vallhatja még egyszer ezt a nézetet« felelé azután, »hiszen igazán nemes család volt a Kattenstädt familia — hü mint az arany becsületes, derék.«

»Mit tudhatsz te réluk Frank bácsi?«

»Hall az ember itt is ott is valamit,« felelé vonakodva az öreg. »Különbö mindegy akárhonnan tudom, elég a hozzá, tudom. Azt is tudom, hogy az öreg Kattenstädt nem könnyelműség folytán ment tönkre.«

»Hogy történt tehát? Az emberek oly zavarosan adják elő a dolgot, lehetetlen eligazodni rajta.«

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

A hercegprimás a megyegyűlésen.

Esztergom, febr. 11. (Saj. tud. táv.)

Esztergom megye millennáris diszközgyűlésén május 15-én a főispán helyett Vaszary Kolos hercegprimás, mint Esztergom megye született örökös főispánja fog elnökölni.

Wekerle sajtópöre.

Budapest, febr. 11. (Saját. tud. táv.)

Wekerle Sándor dr. sajtópörében a kuria ma elvetette Bartha és Holló semmiségi panaszát.

Pulszky letartóztatása.

Budapest, febr. 11. (Saj. tud. táv.)

Balonyi vizsgálóbíró tegnap délután öt órakor Moravcsik és Ajtai törvényszéki orvosokat felhívta, hogy menjenek vele Pulszky kihallgatására. Ajtai megtagadta a közreműködést, s a kihallgatásnál dr. Szikszay helyettesítette.

Balonyi Pulszkyt egy óra hosszáig hallgatta ki cellájában. Az orvosok Pulszkyt megvizsgálták, s jelentésük alapján a vizsgáló bíró beszállította Pulszkyt a löportár-dülői fogház kórházába.

Pulszky a vizsgálat alatt igen értelmes válaszokat adott, de látván elszállítatását, idegesen felkiáltott:

— Mit akarnak velem? Én nem vagyok közönséges sikkasztó, én főlegbezek.

Balonyi nyugodtan felelte neki:

— Tudomásul veszem, de a főlegbezés fölött majd a törvényszék dönt. Most engedelmességek.

Pulszky erre téli kabátját, kalapját, botját véve, beszállt a kocsiba.

Még tegnap délután Balonyi újra kihallgatta Pulszkyt, aki Krajszik ügyvédet hívatta magához, hogy vállalja el a védelmet. Krajszik ezt a kérelmet megtagadta.

Pulszkyt ma délből átszállították az alkotmány-utcai fogházba. Pulszky a fogházban elszomorodott és semmi kérdésre nem felelt.

A becsapott kereskedők.

Budapest, febr. 11. (Saját tud. táv.)
Barli olasz konzul ma ismét négy olasz műkereskedő követelését jelentette be Wlassicsnak, akiket Pulszky megkároított.

Miklós Gyula és a kaszinó.

Budapest, febr. 11. (Saj. tud. táv.)
Miklós Gyula főispáni állásáról történelmondása után bejelentette a nemzeti kaszinónak, hogy kilép a kaszinóból. A kaszinó választmánya Miklós Gyula kérvényét nem is tárgyalta semmi okot nem látva Miklós Gyula kilépésére.

Közgazdaság.

Terménytőzsde.

— Távirati jelentés. —

Budapest, február 11.

Bu z a tavaszra, bácskai	7.18
> tavaszra, északi	7.30
> szeptember-októberre bácskai	7.01
> szept.-okt.-re északi	7.03
R o z s tavaszra, bácskai	6.60
R o z s tavaszra, északi	6.61
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	4.48
> jun.-jul.-ra, északi	4.49
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.85
> aug.-szept.-re, északi	10.95

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. február 11-én.

Magyar aranyjárdék 4%	122.50
Magyar koronajárdék	59.—
Magyar vasúti kölesön aranyban 4½%	124.75
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2½%	102.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.25
Italmérési jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyereséj sorsjegy-kölesön	154.↓
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	142.—
Osztrák járadék papírban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák járadék aranyban	122.50
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	148.—
Osztrák magyar bankrészvény	1015.—
Magyar hitelbank részvény	434.—
Osztrák hitelintézeti részvény	381.40
Osztrák-magyar államvasúti részvény	373.—
20 frankos arany (Napoleonador)	957.—
Német birodalmi márka	59.10
London vista	121.80
Páris vista	47.85
20 márkás arany	11.80

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

NYILTTÉR.

A belga Paganini

THOMSON CESAR

f. hó 17-én a „Fekete sas”

nagytermében

HANGVERSENYT

tart.

Helyárok: körszék 3 frt, zártzék 2 frt, földszinti belépti jegy 1 frt.

Jegyek előre válthatók: Ifj. Berger Sámuel könyvkereskedésében.

Kezdeté pontban 8 órakor. 32 3-3

35 1-3 **A Hazai**
aszfalt-ipar részvénytársaság
ezelőtt Tatarosi
Budapest, Arany János-utca 34. sz.

Elvállal mindennemű

aszfalt-burkolatok készítését,
— alapfalak elszigetelését meleg uton aszfalttal, —
nedves lakások szárazzá tételét.

Tetőfedések

kátránymentes valódi aszfalt fedéllemezekkel

Szállít valódi

aszfalt fedél- és elszigetelő
lemezeket.

Olajosztálya: mindennemű gépkendő-olajakat és kocsikenőcsőt.

Felvilágosításokkal és költségvetésekkel

Séczy Géza

vállalati főmérnök szolgál. — Lakása: Olaszi,
N.-Füzes-utca 447/b. a nemzeti hid mellett.

Lapunk számára hirdetések felvétetnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

MŰVEK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
VONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ÉS EGYÉB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVÉLBORITÉKOK,

ELVÁLLAL ÉS KÉSZIT:
IZLÉSES KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGHÍVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB., A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGÓ
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

PAPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktára. * * * * *

Kitűnő minőségű, czégünkkel ellátott aczéltollak.